

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Cdo/214/2021
Identifikačné číslo spisu: 5312206619
Dátum vydania rozhodnutia: 20.04.2023
Meno a priezvisko: JUDr. Marián Sluk
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2023:5312206619.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ I. S., bývajúceho v Oščadnici 1066, 2/ K.X. S.M., bývajúceho v H., W. X. XXX/XX, Česká republika, 3/ Š. S., bývajúceho v H., M. XXX, Č. V., všetci žalobcovia zastúpení JUDr. Petrom Arendackým, advokátom, so sídlom v Bratislave, Železničiarska 13, proti žalovaným 1/ Z. S., bývajúcemu v Q. XXXX, zastúpenému Advokátskou kanceláriou JUDr. Stopka, JUDr. Cisarík s.r.o., so sídlom v Čadci, Potočná 2835/1 A, IČO: 36 866 849, a 2/ Z. S., bývajúcemu v U. X, Česká republika, zastúpenému Mgr. Jánom Páchnikom, advokátom, so sídlom v Žiline, Mariánske námestie 29/6, o určení, že nehnuteľnosti patria do dedičstva, vedenom na Okresnom súde Čadca pod sp. zn. 16C/93/2012, o dovolaní žalovaného 1/ proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 25. februára 2021 sp. zn. 9Co/101/2020, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalobcovia 1/ až 3/ majú voči žalovanému 1/ nárok na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

Žalobcom 1/ až 3/ voči žalovanému 2/ nárok na náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Čadca (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 12. júna 2020, č. k. 16C/93/2012-466 určil, že nehnuteľnosti - vedené na LV č. XXXX pre k. ú. Q.O., obec Q. a to parcely reg. C: č. XXXX - trvalé trávne porasty o výmere 226 m², č. XXXX/X - zastavané plochy a nádvoria o výmere 458 m², č. XXXX/X - zastavané plochy a nádvoria o výmere 115 m², č. XXXX/X - záhrady o výmere 227 m², č. XXXX/X - záhrady o výmere 245 m², č. XXXX/X - záhrady o výmere 142 m², parcela č. XXXX/X - záhrady o výmere 65 m² (ďalej aj „nehnuteľnosti“), patria do dedičstva po Z. S.Q., nar. XX.X.XXXX, zomr. XX.X.XXXX, naposledy bytom Q. č. XXXX, vo zvyšku súd žalobu zamietol, rozhodol, že žalobcovia 1/, 2/, 3/ majú voči žalovanému 1/ nárok na náhradu trov konania 100 %, žalobcom 1/, 2/, 3/ nepriznal voči žalovanému 2/ náhradu trov konania a o výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti tohto rozsudku, samostatným uznesením, ktoré vydá

súdny úradník.

1.1. V odôvodnení rozhodnutia poukázal na § 2 ods. 1, 2 a 3 Zákona č. 293/1992 Z.z. v znení do 30.11.2000 a § 134 ods. 1 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka (ďalej aj „Občiansky zákonník“). Predmetom konania je žalobný návrh žalobcov 1/, 2/, 3/ o určenie, že nehnuteľnosti vymedzené vo výroku patria do dedičstva po Z. S., nar. XX.X.XXXX, naposledy bytom Q. č. XXXX, zomrelého XX.X.XXXX (otcovi strán sporu) a I. S., rod. Š., nar. X.X.XXXX, naposledy bytom Q. č. XXXX, zomrelej XX.X.XXXX (matke strán sporu). Súd vyhodnotil, že na podanej žalobe je naliehavý právny záujem, nakoľko jedine úspech žalobcov v konaní o ich žalobe im umožní uplatnenie svojich prípadných nárokov voči subjektom, ktoré boli alebo sú stále vedení v katastri nehnuteľnosti ako vlastníci sporných nehnuteľnosti.

1.2. K námietke žalovaného 1/, že žalobcovia 1/, 2/ a 3/ v konaní nepreukázali listinnými dôkazmi, že ku dňu smrti boli nehnuteľnosti, ktoré sú predmetom konania evidované na mená poručiteľov súd poukazuje na to, že nehnuteľnosti, ktoré sú predmetom konania boli vytvorené z parcely PK XXXX zapísanej v PK pozemnoknižnej vložke 691 geometrickým plánom č. 31562388-139/97 z 13. júna 1997 až po smrti otca strán sporu a preto ku dňu jeho smrti nemohli byť evidované na jeho meno a že ku dňu smrti matky strán sporu neboli evidované na jej meno. Vlastníctvo k nehnuteľnostiam, ktoré sú predmetom tohto konania nadobudol na základe rozhodnutí príslušných štátnych orgánov až po smrti poručiteľov. A v konaniach pred notárom či OPÚ odvodzoval svoje vlastnícke právo k týmto nehnuteľnostiam práve od svojich právnych predchodcov - rodičov strán sporu.

1.3. V prejednávanej veci vyplýva, že žalovaný 1/ bol zapísaný v katastri nehnuteľnosti najskôr dňa 17. júna 1999 za vlastníka nehnuteľností uvádzaných v osvedčení Nz 45/99 o ich držbe by sa stal zo zákona oprávneným držiteľom, ak by uvedené nehnuteľnosti nepretržite a nerušene užíval do 17. júna 2009 a týmto dňom by nadobudol zápisom do katastra právne postavenie oprávneného držiteľa zo zákona, kedy by v tomto konaní nebol povinný tvrdiť a teda ani preukazovať nadobudnutie oprávnenej držby v čase predchádzajúcim tomuto zápisu. Nakoľko však žalobcovia 1/ až 3/ podaním žaloby vo veci 11 C 73/2009 dňa 11. mája 2009 do nepretržitej a nerušenej držby žalovaného 1/ zasiahli, neboli u žalovaného splnené zákonné podmienky (trvania 10 rokov nepretržitého trvania držby) k tomu, aby nadobudol postavenie oprávneného držiteľa zo zákona. Preto bolo na žalovanom 1/, aby tvrdil a preukázal nadobudnutie oprávnenej držby v čase predchádzajúcim tomuto zápisu t. j. bol povinný v konaní preukázať, že ešte počas života poručiteľov vlastníctvo k uvedeným nehnuteľnostiam nadobudol, ktorú skutočnosť však súdu nepreukázal. Rovnako nepreukázal ani dobromyseľnosť držby vo vzťahu k nehnuteľnostiam, ktoré mal nadobudnúť na základe rozhodnutia pozemkového úradu. V konaní nepreukázal, že právní predchodcovia mu ústnou darovacou zmluvou sporné nehnuteľnosti darovali. Pokiaľ žalovaný 1/ udáva, že jeho dobromyseľnosť čo sa týka týchto nehnuteľností odvodzuje od rozhodnutia pozemkového úradu, súd poukazuje na to, že pozemkový úrad potvrdil nadobudnutie vlastníctva žalovanému 1/ rozhodnutím zo dňa 28. apríla 2004, pričom žalobný návrh žalobcov bol podaný dňa 11. mája 2009 vo veci 11 C 73/2009 a 21. júna 2012 vo veci 16C 93/2012 z čoho je zrejmé, že tieto nehnuteľnosti ani počas zákonom stanovenej 10 ročnej doby dobromyseľne nedržel (§ 134 ods. 1 OZ), nakoľko mal vedomosť o tom, že iné osoby si uplatňujú vlastnícke právo k uvedeným nehnuteľnostiam.

1.4. Napriek tomu, že žalobcovia 1/ až 3/ a žalovaní 1/ a 2/ zhodne tvrdia, že Z. S. a I. S. boli vlastníkmi nehnuteľnosti, ktoré sú predmetom tohto konania - podľa vyjadrenia žalobcov 1/ až 3/ a žalovaného 2/ až ku dňu ich smrti a podľa žalovaného 1/ až do roku 1986 (kedy mu mali ústnou darovacou zmluvou nehnuteľnosti darovať), jedná sa o ich subjektívny názor a bolo potrebné, aby skutkové tvrdenia žalobcov boli preukázané aj objektívne.

1.5. Na základe vykonaného dokazovania súd dospel k záveru, že vlastníkom nehnuteľností, ktoré sú predmetom tohto konania bol ku dňu svojej smrti právny predchodca strán sporu Z. S. (otec strán sporu). Vlastníctvo k uvedeným nehnuteľnostiam nadobudol na základe dedenia po svojom otcovi A. S. (starý otec strán sporu), ktorý ich nadobudol dedením po svojom otcovi Z. S.Q. (prastarom otcovi strán sporu). Právni nástupcovia Z. S. (prastarého otca strán sporu), A. (starého otca strán sporu) si navzájom medzi sebou vzájomnými dohodami vlastníctvo k parcele č. XXXX vysporiadali, o čom nepriamo svedčí aj vzájomná dohoda z 18. decembra 1966 (č. l. 296) spisu uzatvorená medzi právnymi nástupcami po zomr. Z. S. (prastarom otcovi strán sporu), notárska zápisnica N 287/71 z 24. marca 1972 (č.l. 451), na základe ktorej V. S.I., nar. XX. Z. XXXX (brat starého otca strán sporu A. S.)

daroval p. č. XXXX totožnú z časti s parcelou č. XXXX vo vl. 691 svojmu synovi V. S. a taktiež aj EL XXXX (č. l. 446), kde figuruje I. S. (matka strán sporu) ako držiteľka (nie ako vlastníčka) nehnuteľnosti, ktoré sú predmetom konania. Podľa názoru súdu si právny predchodca strán sporu Z. S. vlastníctvo k nehnuteľnostiam, ktoré sú predmetom tohto konania právne nevysporiadal, napriek tomu, že tieto nehnuteľnosti počas svojho života spoločne so svojou manželkou I. S. v reálne vydelenom stave po dohode s ostatnými pozemnoknižnými vlastníkmi užíval (ktorá skutočnosť nie je medzi účastníkmi sporná). Po jeho smrti bola do EL ako užívateľka zapísaná jeho manželka I. S.. V tomto konaní nebolo preukázané, že by I. S. vlastníctvo k sporným nehnuteľnostiam nadobudla. Na základe vykonaného dokazovania a zdôvodnenia ako je to uvedené vyššie, súd dospel k záveru, že právny predchodca strán sporu Z. S., bol v čase svojej smrti vlastníkom nehnuteľnosti, ktoré sú predmetom tohto konania, preto žalobnému návrhu žalobcov v rade 1/ až 3/ vyhovel.

1.6. Pokiaľ ide o určenie, že nehnuteľnosti, ktoré sú predmetom tohto konania patria aj do dedičstva po I. S., (ktorý návrh dali žalobcovia 1/ až 3/ z opatrnosti na základe tvrdenia žalovaného 1/, že táto mala tieto nehnuteľnosti nadobudnúť spolu so svojím manželom Z. S.) súd v tejto časti žalobu zamietol, nakoľko v konaní nebolo preukázané, že žalované nehnuteľnosti kúpou zo dňa 18. decembra 1966 nadobudla a nebolo ani preukázané, že by ich nadobudla na základe inej zmluvy.

2. Krajský súd v Žiline (ďalej aj „odvolací súd“), na odvolanie žalovaného 1/, rozsudkom z 25. februára 2021 sp. zn. 9Co/101/2020 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie, žalobcom 1/, 2/, 3/ priznal proti žalovanému 1/ nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu a žalobcom 1/, 2/, 3/ proti žalovanému 2/ nárok na náhradu trov odvolacieho konania nepriznal.

2.1. Odvolací súd preskúmaním napadnutého rozsudku, prislúchajúceho spisového materiálu a vyhodnotením toho, čo uviedol v rámci odvolacieho konania žalovaný 1/, konštatuje, že súd prvej inštancie vo veci samej v dostatočnom rozsahu zistil skutočnosti potrebné pre posúdenie veci a vykonal potrebné dokazovanie a následne dospel k správnym skutkovým a právnym záverom. V tomto smere sa odvolací súd v celom rozsahu stotožnil s dôvodmi napadnutého rozhodnutia, ktoré v takomto prípade nie je potrebné opakovať (§ 387 ods. 2 CSP), keďže ani žalovaný 1/ vo svojom odvolaní neuviedol žiadne skutočnosti, s ktorými by sa súd prvej inštancie nevysporiadal a ktoré by boli spôsobilé inak vyhodnotiť zistený skutkový stav a prijaté právne závery.

2.2. Na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia a k odvolacím námietkam žalovaného 1/ odvolací súd dopĺňa, že žalobcovia vo svojom odvolaní proti uzneseniu, ktorým bolo ich podanie (žaloba) odmietnuté za účelom odstránenia jeho vád, uviedli (takisto ako aj v ďalších vyjadreniach), že pokiaľ ide o žalobný petit vo vzťahu k I. S., túto časť petitu predniesli z opatrnosti a právnej istoty pre prípad, ak by sa v konaní preukázalo tvrdenie žalovaného 1/ obsiahnuté v notárskej zápisnici o tom, že pozemky parc. č. XXXX/X, č. XXXX/X a č. XXXX/X (prípadne aj ostatné, keďže v roku 1966 nebola ešte parc. č. XXXX rozdelená a k rozdeleniu došlo až následne uvedeným geometrickým plánom) nadobudol Z. S. 18. decembra 1966 prevodnou zmluvou od A. S., v dôsledku čoho by museli patriť do bezpodielového spoluvlastníctva manželov bez ohľadu na to, že by bol v nej uvedený iba Z. S., a teda bezpodielovou spoluvlastníčkou by bola aj jeho manželka I. S.. Z uvedeného vyplýva, že žalobcovia uviedli rozhodujúce skutočnosti, na základe ktorých sa domáhali určenia, že nehnuteľnosti patria do dedičstva po Z.J. S. (§ 132 ods. 1 CSP) a eventuálne pre prípad, že by sa preukázalo tvrdenie žalovaného 1/, že pozemky nadobudol Z. S. predmetnou zmluvou za trvania manželstva, ktorou nedisponovali (predložil ju následne žalovaný 1/), navrhli, aby nehnuteľnosti patrili do dedičstva aj po I. S.. Súd prvej inštancie preto správne vzhľadom na uvedené rozhodol po vykonanom dokazovaní a nepreukázaní tvrdení žalovaného 1/, že nehnuteľnosti patria do dedičstva po Z. S.Q. a svojím rozhodnutím nepostupoval v rozpore s ust. § 216 ods. 1 a 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), keďže neprekročil žalobný návrh a žalobcom neprisúdil viac ako sa domáhali.

2.3. K ďalšej odvolacej námietke žalovaného 1/ odvolací súd súd dopĺňa, že samotný žalovaný 1/ pri jeho vyhláseniach o vydržaní sporných nehnuteľností tvrdil a predkladal k tomu dôkazy, že boli vytvorené z pôvodnej pkn parcely č. XXXX zapísanej v pkn vl. č. 691 na základe ich reálnej delby, k čomu, či už pred notárom, resp. obvodným pozemkovým úradom, predkladal aj geometrické plány, ktorými boli z pôvodnej pozemkoknižnej parcely zamerané. Preto jeho tvrdenia, že parcely, ktoré sú predmetom sporu, neexistovali a neboli identifikované do súčasných CKN parcel, neobstoja.

2.4. K odvolacej námietke žalovaného 1/ ohľadom predbežného právneho posúdenia odvolací súd uviedol, že na pojednávaní 30. októbra 2019 súd uviedol predbežné právne posúdenie veci, že zo žalobného návrhu nevyplýva a nie je ani preukázané, že právni predchodcovia žalobcov Z. S. a I. S. boli v čase smrti vlastními predmetných nehnuteľností a podľa § 153 ods. 1, 2 CSP im uložil povinnosť predložiť v lehote skutočnosti a listinné dôkazy preukazujúce, že ich právni predchodcovia boli ku dňu svojej smrti ich vlastními (§ 181 ods. 3 CSP). Na nasledujúcom pojednávaní 13. mája 2020 boli predložené dôkazy oboznámené, avšak právny zástupca žalovaného 1/ sa na pojednávanie napriek riadnemu predvolaniu neustanovil, preto mu súd nemohol na základe vykonaného dokazovania uviesť nové predbežné právne posúdenie veci, ktoré právnenému zástupcovi žalobcov bolo zrejmé, keďže mal za preukázané, ako to vyplýva z jeho vyjadrenia, že žalovaný 1/ nehnuteľnosti, ktoré sú predmetom konania, na seba previedol neoprávnene a z toho dôvodu žiadal vyhovieť žalobnému návrhu, že patria do dedičstva po zomr. Z. S. a opätovne uviedol, že čo sa týka návrhu, aby súd určil, že patria do dedičstva po zomr. I. S., tento bol podaný len z opatrnosti, keďže žalovaný 1/ tvrdil, že nehnuteľnosti nadobudol od svojich rodičov na základe darovacej zmluvy. Právne posúdenie veci potom na základe vykonaného dokazovania a zisteného skutkového stavu súd učinil v odôvodnení rozhodnutia vo veci samej, s ktorým sa odvolací súd v plnom rozsahu stotožnil. Ak by sa tak stalo, k znemožneniu uskutočňovania práv žalovaného 1/ došlo postupom v časti konania pred súdom prvej inštancie, pričom následne mohol uplatniť vplyv na výsledok konania v rámci odvolacieho konania (ktoré tvoria spolu jednotný celok), v rámci ktorého sa odvolací súd s jeho námietkami vysporiadal, a preto nemohlo dôjsť k porušeniu jeho práva na spravodlivý súdny proces, v ktorej súvislosti odvolací súd poznamenáva, že žalovaný 1/ sa v priebehu celého konania, t. j. prvoinštančného a odvolacieho napriek kontradiktórnosti civilného sporového konania (čl. 8, § 149, § 153 CSP) k meritu veci, ani k predloženým dôkazom nevyjadril.

2.5. Vychádzajúc aj z uvedeného, vysporiadajúc sa s podstatnými námietkami žalovaného 1/, či už v prvoinštančnom alebo v odvolacom konaní, odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny potvrdil.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalovaný 1/, jeho prípustnosť odôvodnil § 420 písm. f/ CSP. Žalovaný 1/ žiadal zrušiť rozsudok odvolacieho súdu spolu s rozsudkom súdu prvej inštancie a vec vrátiť príslušnému súdu na ďalšie konanie a uplatnil si právo na náhradu trov konania.

3.1. Vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu v zmysle § 420 písm. f/ CSP primárne namietal, že súdy prekročili žalobný návrh, pretože v žalobnom petite, aký podiel mal patriť do dedičstva po neb. Z. S.Ľ. a aký podiel po neb. I. S., má sa za to, že by mali patriť každému čo do jednej polovice. Napádal tiež prekvapivosť rozsudku súdu prvej inštancie, pretože žalobcovia nenavrhlí ani jeden dôkaz, ktorý by preukazoval správnosť rozhodnutia a zároveň súd prvej inštancie porušil ustanovenie § 181 ods. 2 CSP, pretože na pojednávaní nevyslovil predbežný právny názor. Súd prvej inštancie zásadným spôsobom pochybil, keď postupoval v rozpore s vyššie uvedeným ustanovením a preto došlo k vydaniu prekvapivého rozhodnutia, lebo z výsledkov vykonaného dokazovania vyplýval jednoznačný záver o neopodstatnenosti žaloby. Nesprávny záver súdu prvej inštancie o dôvodnosti žaloby vychádzal z nesprávne zisteného skutkového stavu. Rozhodnutie odvolacieho súdu považoval za nepreskúmateľné a nepresvedčivé.

4. Žalobcovia 1/ až 3/ a žalovaný 2/ sa k dovolaniu nevyjadrili v stanovenej 10-dňovej lehote, preto dovolací súd na neskôr podané vyjadrenie neprihliadal (§ 436 ods. 3 druhá veta CSP).

5. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť. Na odôvodnenie uvedeného záveru dovolací súd uvádza nasledovné:

6. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

7. Z hľadiska ústavného aspektu treba rešpektovať právomoc najvyššieho súdu ústavne konformným

spôsobom vymedzovať si prípustnosť vecí v konaní o dovolaní a vychádzať z toho, že v prvom rade je vecou najvyššieho súdu určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd.

8. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami, ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci ktorého by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu z akýchkoľvek dôvodov a hľadísk.

9. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprísnenými a jasne čitateľnými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať bezbreho; namiesto je skôr zdržanlivý (uvážený) prístup.

10. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Na týchto záveroch zotrúva aj súčasná rozhodovacia prax najvyššieho súdu.

11. Dovolací súd považuje za prospešné opakovane pripomínať, že dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu vecí. Dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení, už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu) v dovolacom konaní nemá možnosť vykonávať dokazovanie, nie je súdom skutkovým. Dovoláním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi prvej a druhej inštancie, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania. Na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú povolané súdy prvej a druhej inštancie ako skutkové súdy, a nie dovolací súd, ktorý je v zmysle § 442 CSP viazaný skutkovým stavom, tak ako ho zistil odvolací súd, a jeho prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (porov. I. ÚS 6/2018). V rámci tejto kontroly dovolací súd síce má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.) a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04), avšak len pri dovolacom dôvode (vade zmätočnosti) v zmysle § 420 písm. f/ CSP, nie pri dovolacom dôvode v zmysle § 421 ods. 1 CSP.

12. V dôsledku spomenutej viazanosti (§ 440 CSP) dovolací súd neprejednáva (ex officio) dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatnený dovolací dôvod; ide o posilnenie dispozičného princípu v dovolacom konaní (deetatizáciu dovolania), pri plnom rešpektovaní autonómie a zodpovednosti dovolateľa, pri rozhodovaní o tom, či podá dovolanie, aký dovolací dôvod uplatní a akým spôsobom ho vymedzí. S tým súvisí aj procesná pasívnosť dovolacieho súdu, ktorý pri prípadných vadách dovolania tieto pri riadnom zastúpení dovolateľa nenapráva.

13. Dovolací súd konštatuje aj to, že dovolacie konanie má od účinnosti Civilného sporového poriadku povahu typického „advokátskeho procesu“, a to nielen vzhľadom na znenie sporového poriadku. Spracovaniu dovolania a celkovej kvalite zastupovania dovolateľa musí advokát, dovolateľ, ktorý má vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa, ale aj zamestnanec dovolateľa, ktorý je právnická osoba

nevyhnutne venovať zvýšenú pozornosť. Dovolací proces je v porovnaní s predchádzajúcou právnou úpravou podstatne rigoróznejší a odborne náročnejší. Z hľadiska posúdenia prípustnosti dovolania je teda podstatné správne vymedzenie dovolacích dôvodov spôsobom upraveným v zákone (§ 431 až § 435 CSP), a to v nadväznosti na konkrétne, dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu. Pokiaľ nie sú splnené procesné podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania, nemožno dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu podrobiť vecnému preskúmaniu v dovolacom konaní.

14. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod (§ 420 alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatnený dovolací dôvod.

15. Žalovaný 1/ vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP, podľa ktorého dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

15.1. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predpokladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej voľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (viď napríklad rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03). Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky.

15.2. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle tohto ustanovenia nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (3 Cdo 41/2017, 3 Cdo 214/2017, 8 Cdo 5/2017, 8 Cdo 73/2017). Dovolací súd preto cez prizmu v dovolaní uplatnených dovolacích námietok skúmal, či došlo k dovolateľom namietanej procesnej vade.

15.3. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu konania v zmysle § 420 písm. f/ CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

15.4. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ CSP treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

16. Žalovaný 1/ vyvodzuje prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP namietať nepreskúmateľnosť a nepresvedčivosť napadnutého rozsudku odvolacieho súdu.

16.1. K tomuto dôvodu prípustnosti dovolania treba uviesť, že ustálená judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ESĽP) uvádza, že súdy musia v rozsudkoch jasne a zrozumiteľne uviesť dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, že súdy sa musia zaoberať najdôležitejšími argumentami vznesenými stranami sporu a uviesť dôvody pre prijatie alebo odmietnutie týchto argumentov, a že nedodržanie

týchto požiadaviek je nezlučiteľné s ideou práva na spravodlivý proces (pozri napr. Garcia Ruiz v. Španielsko, Vetrenko v. Moldavsko, Kraska v. Švajčiarsko).

16.2. Aj najvyšší súd už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach, práve pod vplyvom judikatúry ESĽP a ústavného súdu, zaujal stanovisko, že medzi práva strany civilného procesu na zabezpečenie spravodlivej ochrany jej práv a právom chránených záujmov patrí nepochybne aj právo na spravodlivý proces, a že za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť je totiž odrazom práva strany sporu na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby, ako aj špecifickými námietkami strany sporu. Porušením uvedeného práva strany sporu na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej sa strane sporu (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak je nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f/ CSP.

16.3. Podľa dovolacieho súdu, odvolací súd zrozumiteľným a jednoznačným spôsobom uviedol dôvody, ktoré ho viedli k rozhodnutiu; jeho postup, vo vzájomnej súvislosti s konaním a rozhodnutím prvoinštančného súdu, nemožno považovať za neodôvodnený. V prejednávanej veci sa odvolací súd v odôvodnení svojho (dovolaním napadnutého) rozhodnutia v celom rozsahu stotožnil s dôvodmi rozhodnutia súdu prvej inštancie pokiaľ išlo o skutkové zistenia, vyhodnotenie rozhodujúcich skutočností a právne posúdenie veci. Odvolací súd konštatoval správnosť odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie a vysporiadal sa s podstatnými odvolacími námietkami (body 8. a 9. rozsudku dovolacieho súdu), ktoré sa týkali prekročenia žalobného petitu, nedostatočne zisteného skutkového stavu ohľadom parciel, ktoré sú predmetom sporu, že neexistovali a neboli identifikované a tiež odvolacej námietky, že súd prvej inštancie neuviedol predbežné právne posúdenie. Dovolací súd pripomína, že rozsudok súdu prvej inštancie tvorí s rozsudkom dovolacieho súdu jeden celok a tak k nemu treba pristupovať. Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f/ CSP nemožno považovať to, že súdy neodôvodnili svoje rozhodnutia podľa predstáv dovolateľa. Žalovaný 1/ tak neopodstatnene namietal existenciu vady v zmysle § 420 písm. f/ CSP. Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f/ CSP nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľa.

17. Dovolateľ namietal, že súd prvej inštancie prekročil žalobný návrh a rozhodol v rozpore s § 216 ods. 1 a 2 CSP.

17.1. K viazanosti súdu žalobným návrhom považujeme za potrebné podotknúť, že táto viazanosť neznamená úplnú a bezpodmienečnú viazanosť formuláciou (doslovným znením, slovným vyjadrením) žalobného petitu. Zo žaloby a jej petitu musí byť jasné a zrejmé, čoho sa žalobca domáha (a týmto je súd viazaný), nie je nevyhnutne viazaný exaktným spôsobom, akým žalobca petit formuloval. Súd preto neprekročí žalobný návrh, ak enunciat rozsudku nebude doslovne zhodný s vyjadrením petitu. V súlade s princípom neformálnosti súd posudzuje podanie (a teda aj žalobu vrátane žalobného návrhu) podľa obsahu. (MOLNÁR, Peter. § 216 [Zásada ne ultra petitum]. In: ŠTEVČEK, Marek, FICOVÁ, Svetlana, BARICOVÁ, Jana, MESIARKINOVÁ, Soňa, BAJÁNKOVÁ, Jana, TOMAŠOVIČ, Marek a kol. Civilný sporový poriadok. 2. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 867, marg. č. 1.).

17.2. Dovolací súd poukazuje na odôvodnenie rozsudku dovolacieho súdu (bod 8. odôvodnenia), v ktorom sa dostatočne, jasne a zrozumiteľne vyjadril k námietke prekročenia petitu, v zhode aj s názormi vyjadrenými v odbornej literatúre a judikatúre (viď R 14/2021), keď poukázal na obsah odvolania proti uzneseniu, ktorým bolo ich podanie (žaloba) odmietnuté, keď žalobcovia sa domáhali určenia, že nehnuteľnosti patria do dedičstva po ich otcovi a eventuálne pre prípad, že by nehnuteľnosti nadobudol ich otec predmetnou zmluvou za trvania manželstva, navrhli, aby nehnuteľnosti patrili do dedičstva aj po ich matke.

18. Dovolateľ ďalej namietal, že súd prvej inštancie vychádzal z nedostatočne zisteného skutkového stavu.

18.1. Dovolací súd považuje za potrebné opakovane zdôrazniť, že dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu veci. Dovolací

súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení (napr. či otec sporných strán bol výlučným vlastníkom nehnuteľností v čase smrti a či z týchto nehnuteľností vznikli nové CKN parcely) už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu) v dovolacom konaní nemá možnosť vykonávať dokazovanie, nie je súdom skutkovým. Dovoláním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi prvej a druhej inštancie, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania.

18.2. Na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú povolané súdy prvej a druhej inštancie ako skutkové súdy, a nie dovolací súd, ktorý je v zmysle § 442 CSP viazaný skutkovým stavom, tak ako ho zistil odvolací súd, a jeho prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (porov. I. ÚS 6/2018). V rámci tejto kontroly dovolací súd síce má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.) a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04), čím by mohlo dôjsť k vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f/ CSP, avšak dovolací dôvod takto dovolateľom vymedzený nebol.

18.3. Nedostatočne zistený skutkový stav vecí, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu nie je v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu považované za vadu konania v zmysle § 420 písm. f/ CSP (1 Cdo 41/2017, 2 Cdo 232/2017, 3 Cdo 26/2017, 4 Cdo 56/2017, 5 Cdo 90/2018, 3 Cdo 94/2018, 6 Cdo 69/2020, 9 Cdo 209/2020). Pri posudzovaní ústavnosti tohto právneho názoru nedospel ústavný súd (II. ÚS 465/2017) k záveru o jeho ústavnej neudržateľnosti.

19. Dovolateľ vadu v zmysle § 420 písm. f/ CSP videl tiež v tom, že súd prvej inštancie nevyslovil svoj predbežný právny názor, hoci tak mal urobiť a preto naň nemohol reagovať.

19.1. Podľa § 181 ods. 2 CSP po úkonoch podľa odseku 1 (najmä prednese žaloby a vyjadrenia k nej) súd určí, ktoré skutkové tvrdenia sú medzi stranami sporné, ktoré skutkové tvrdenia považuje za nesporné, ktoré dôkazy vykoná a ktoré dôkazy nevykoná. Súd tiež uvedie svoje predbežné právne posúdenie veci. To neplatí, ak tak už postupoval pri predbežnom prejednaní sporu.

19.2. Z obsahu zápisnice z pojednávania pred súdom prvej inštancie z 23. februára 2018 (č. l. 235 a nasl. spisu) vyplýva, aj za účasti právneho zástupcu žalovaného 1/, že súd na tomto pojednávaní uviedol svoje predbežné právne posúdenie a odročil ho na neurčito za účelom odstránenia väd žalobného návrhu. Z obsahu zápisnice z pojednávania pred súdom prvej inštancie z 30. októbra 2019 (č. l. 325 a nasl.) vyplýva, že súd na tomto pojednávaní za účasti aj právneho zástupcu žalovaného 1/ uviedol svoje predbežné právne posúdenie, podľa ktorého má za to, že zo žalobného návrhu nevyplýva a nie je ani preukázané, že právnici predchodcovia žalobcov (ich rodičia) boli v čase svojej smrti vlastníkami nehnuteľností.

19.3. Najvyšší súd už viac krát uviedol, že cieľom ustanovenia § 181 ods. 2 CSP je zamerať procesnú aktivitu strán na skutočnosti, ktoré sú podľa posúdenia súdu sporné, teda viesť strany už počas konania k tomu, aby dokázali predvídať rozhodnutie súdu. Porušenie uvedeného ustanovenia však nelimituje stranu sporu pri realizácii jej procesných práv (1Obdo/92/2018, 2Obdo/56/2020, 7Cdo 45/2020, 7Cdo/111/2020, 9Cdo/139/2021, 9Cdo/317/2021) a nie je procesnou vadou konania v zmysle § 420 písm. f/ CSP. Z judikatúry ústavného súdu (sp. zn. IV. ÚS 16/2012) tiež vyplýva, že súd až v samotnom rozhodnutí vo veci, a nie v rámci postupu podľa ustanovenia § 118 ods. 2 OSP (predchádzajúca procesná úprava), vyjadrí svoj definitívny právny názor týkajúci sa konkrétnej prejednávanej veci.

19.4. Z vyššie uvedeného vyplýva, že súd prvej inštancie postupoval v súlade s ustanovením § 181 ods. 2 CSP, keď na pojednávaniach z 23. februára 2018 a 30. októbra 2019, za prítomnosti právneho zástupcu žalovaného 1/, uviedol svoje predbežné právne posúdenie veci. Obsah spisu teda nepreukazuje vecnú opodstatnenosť tejto dovolateľovej námietky vrátane tvrdenia o prekvapivom postupe súdu. Pod „prekvapivým rozhodnutím“ sa v rozhodovacej činnosti najvyššieho súdu rozumie rozhodnutie odvolacieho súdu „nečakane“ založené na iných právnych záveroch než rozhodnutie súdu prvej inštancie (porovnaj 3 Cdo 102/2008), resp. rozhodnutie z pohľadu výsledkov konania na súde prvej inštancie

„nečakane“ založené nepredvídateľne na iných „nových“ dôvodoch, než na ktorých založil svoje rozhodnutie súd prvej inštancie, pričom účastník konania (teraz strana sporu) v danej procesnej situácii nemal možnosť namietať (ne)správnosť „nového“ právneho názoru zaujatého až v odvolacom konaní (porovnaj 5 Cdo 46/2011, 7 Cdo 102/2011, 2 Cdo 226/2011). Je teda celkom zrejmé, že v danom prípade nemôže ísť o prípad vydania prekvapivého rozhodnutia, ak odvolací súd založil svoje potvrdzujúce rozhodnutie vo veci samej na rovnakých právnych záveroch (i rovnakých aplikovaných zákonných ustanovení) ako súd prvej inštancie, vychádzajúc zo skutkového stavu zisteného súdom prvej inštancie, rozhodnutie odvolacieho súdu preto nemohlo byť pre dovolateľa prekvapivé.

20. Pokiaľ dovolateľ vyvodzujúc prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP námietkou o nesprávnom právnom posúdení veci odvolacím súdom (o nedostatku naliehavého právneho záujmu na podanej žalobe), čím malo dôjsť k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces. Dovolací súd k tomu uvádza, že už podľa predchádzajúcej procesnej úpravy dospel najvyšší súd k záveru, že realizácia procesných oprávnení sa účastníkovi neznemožňuje právnym posúdením veci (viď R 54/2012 a tiež 1 Cdo 62/2010, 2 Cdo 97/2010, 3 Cdo 53/2011, 4 Cdo 68/2011, 5 Cdo 44/2011, 7 Cdo 26/2010, 8 ECdo 170/2014). Podľa právneho názoru najvyššieho súdu nie je ani v súčasnosti (po 1. júli 2016) žiadny dôvod pre odklon od vyššie uvedeného chápania dopadu nesprávneho právneho posúdenia veci (nesprávneho vyriešenia niektorej právnej otázky súdom) na možnosť strany civilného sporového konania uskutočňovať jej patriace procesné oprávnenia. Na tom, že ani prípadné nesprávne právne posúdenie veci nezakladá dovolateľom tvrdenú vadu zmätočnosti, zotrval aj judikát R 24/2017 a tiež viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu (1 Cdo 202/2017, 2 Cdo 101/2017, 3 Cdo 94/2017, 4 Cdo 47/2017, 5 Cdo 145/2016, 7 Cdo 113/2017, 8 Cdo 76/2018, 9 Cdo 86/2020).

21. Na základe uvedeného dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalovaného 1/ nie je podľa § 420 písm. f/ CSP prípustné, preto ho podľa § 447 písm. c/ CSP odmietol.

22. Výrok o nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

23. Toto uznesenie bolo prijaté senátom najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.